

การประเมินมูลค่าทางเศรษฐศาสตร์จากการใช้ประโยชน์ของป่าชุมชน บ้านสามขา จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อประเมินมูลค่าการใช้ประโยชน์ทางตรงและทางอ้อมจากป่าชุมชนบ้านสามขา (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อค่าความเต็มใจจ่ายจากการใช้ประโยชน์ทางอ้อมจากป่าชุมชนบ้านสามขา (3) เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการจัดการป่าชุมชนบ้านสามขา

การศึกษาครั้งนี้ได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 111 ตัวอย่าง จากประชากรในหมู่บ้านสามขา จังหวัดลำปาง หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี และสมรสแล้ว ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 3,453.15 บาท

มูลค่าการใช้ประโยชน์ทางตรงจากป่าชุมชนบ้านสามขาในรอบปี 2547/2548 มีมูลค่ารวม 1,150,864.56 บาท โดยแยกเป็นโซน A ซึ่งเป็นป่าอนุรักษ์มีพื้นที่ 5,858 ไร่ มีมูลค่ารวมเท่ากับ 456,164.50 บาทต่อปี โซน B เป็นป่าใช้สอยแบบมีเงื่อนไข มีพื้นที่ป่า 2,456 ไร่ มีมูลค่ารวมเท่ากับ 453,298.13 บาทต่อปี และโซน C ซึ่งเป็นป่าใช้สอยเอนกประสงค์ มีพื้นที่ป่า 837 ไร่ มีมูลค่ารวมเท่ากับ 241,401.91 บาทต่อปี โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับค่าความเต็มใจจ่ายที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือระดับการศึกษา

ด้านมูลค่าความเต็มใจจ่ายเพื่อผลประโยชน์ทางอ้อมของป่าชุมชนบ้านสามขา โดยสมมุติโครงการจัดตั้งกองทุนในการดูแลรักษาป่าชุมชนบ้านสามขาพบว่า มีมูลค่าความเต็มใจจ่ายเท่ากับ 27,791.82 บาทต่อปี

ผลการศึกษาจุดแข็ง (Strengths) ในการจัดการป่าชุมชนบ้านสามขา พบว่า มีผู้นำที่ตั้งใจทำงาน มีการวางกฎระเบียบในการใช้ประโยชน์จากป่า มีความสามัคคี มีความเป็นประชาธิปไตย มีจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่า จุดอ่อน (Weaknesses) พบว่า ป่าโซน C เปิดให้ใช้ประโยชน์อย่างเสรีทำให้ป่าเสื่อมโทรม ขาดผู้เชี่ยวชาญด้านสมุนไพร ขาดระบบชลประทานที่ดี ขาดงบประมาณในการซื้ออุปกรณ์การสื่อสารและดับไฟป่า แบ่งหน้าที่งานในชุมชนไม่ชัดเจน โอกาส (Opportunities) พบว่า สภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของบ้านสามขาเหมาะสมในการเปิดเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้ พืชพรรณสมุนไพรมีอยู่เป็นจำนวนมาก ความมีชื่อเสียงของชุมชนทำให้เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายทั่วประเทศ และอุปสรรค (Threats) พบว่า ชุมชนยังขาดแคลนแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อการทำการเกษตรในช่วงหน้าแล้ง

สำหรับข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ คือ ควรมีการจัดตั้งกลุ่มแปรรูปพืชอาหารที่มีอยู่จำนวนมากเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน มีการจัดเก็บค่าบำรุงจากครัวเรือนที่มาการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนโดยตรง ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเรื่องป่าชุมชน โดยเฉพาะประโยชน์ทางอ้อมจากป่าชุมชน ความรู้เรื่องพืชพรรณที่มีอยู่ในป่าชุมชนและการปลูกป่า เพื่อให้ป่าชุมชนมีความอุดมสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทั้งนี้ควรมีมาตรการในกำหนดระยะเวลาการพักฟื้นให้กับป่าชุมชนในโซน C และ โซน B

The economic valuation of use value of Ban-Samkha Community Forest, Lampang Province, was conducted with the following objectives: (1) to estimate the economic value from direct and indirect use of the Ban-Samkha community forest;(2) to study the factors that affect the willingness to pay for indirect use of the community forest; and, (3) to investigate the strengths, weaknesses, opportunities and threats of the management of Ban-Samkha community forest.

This study involved the collection of data from 111 Sample respondents from Ban-Samkha community population, which was then used for analysis using Statistical Package for Social Science research.

Based the result of the study, majority of the population were male between 41 - 50 years old and married with educational background at the primary level, had 3 - 4 house hold members, has occupation of hired manual labor and an average monthly income of 3,453.15 bath.

Total value of direct use from the Ban-Samkha community forest in 2004/2005 indicated a total of 1,150,864.56 baht/year, which can be divided into 3 zones as follow: zone A as reserve forest with total area of 5,858 rai and a total value of 546,164.50 baht/year; zone B as a conditional usage forest with a total area of 2,546 rai and a total value of 543,298.13 baht/year; and zone C as a multi-purpose forest with a total area of 837 rai and a total value of 241,401.91 baht/year.

On the willingness to pay for indirect use of the community forest by assuming a project to set up funds to maintain the forest, it was estimated that the total

value 27,791.82 baht/year. Only education was found to significantly affect the willingness to pay at the .05 level.

On the study of the strengths in the management of the community forest, results showed that there were some leaders who were devoted to work, rules on the use of community forest were set up, there was solidarity and democracy and consciousness towards forest conservation. Meanwhile, weaknesses were found in zone C which allowed the forest to be opened for use thus contributing to its destruction. There was also the lack of experts in herbal plants, lack of proper irrigation system and lack of funds to purchase communication and fire control equipment, as well as unclear division of work in the community. For opportunities, the geography of Ban-Samkha was suitable for being an ecotourism site and there was abundance of herbal plants site along with good reputation of the community. For threats, there was a lack of water reservoir for agricultural purpose during dry season.

For recommendation, several food processing groups of community forest products can be formed to generate income for the community. Maintenance fees should be collected from households benefiting from the community forest besides the promotion of knowledge and understanding about indirect benefits of the forest along with those about native plants. Reforestation and measures to restrict uses in community forest zone C and B need to be considered to enable the forest to recover and improve its fertility.